

Conferència inaugural del president Puigdemont a la XXXII Reunió Cercle d'Economia

Sitges, 25 de maig de 2017

L'esclerosi lateral amiotròfica (més coneguda com ELA) és una de les malalties més complicades de desxifrar i avui dia encara no té cura. Les cèl·lules que controlen els moviments voluntaris dels múscles moren provocant paràlisi i, finalment, la mort de la persona.

Fa només 5 mesos es van presentar els resultats d'un estudi revolucionari que identificava nous gens relacionats amb la malaltia. Aquest descobriment ha donat als investigadors de l'ELA coneixements fonamentals per desenvolupar noves teràpies i combatre una de les malalties més devastadores que coneixem.

Per aquest estudi els científics han involucrat l'IBM Watson, una innovadora forma d'intel·ligència artificial sense la qual s'hauria trigat anys en fer uns descobriments que ara han trigat uns pocs mesos. L'ús de *forma d'intel·ligència* hi ha ja un concepte fins ara nou per explicar el que ens està passant. Fins ara hauríem dit: un aparell, un descobriment, un programa, una màquina, ara hi ha forma d'intel·ligència artificial que ens ha permès obrir la porta a una nova era del coneixement.

Un dels beneficis més grans de la intel·ligència artificial és l'habilitat de rastrejar quantitats enormes de dades en un temps rècord i aprendre sense estar programat de manera explícita.

Aquest avenç mèdic té unes característiques molt definitòries del moment que estem vivint:

Primer. És un esdeveniment global.
Segon. És de base tecnològica.

Tercer. Té un impacte transversal.

És global perquè els beneficis traspassen fronteres i perquè compartir dades d'arreu del món és crucial per la precisió de les prediccions de la intel·ligència artificial.

A ningú dels aquí presents, se'ls escapa que la integració econòmica i social global ha aportat grans beneficis a nivell mundial i local en totes les dimensions. Alguns exemples de la seva importància:

- A nivell comercial, el primer mercat de l'economia catalana és el món, on les exportacions de béns i serveis contribueixen gairebé al 50% de la nostra riquesa.

- A nivell empresarial, la importació de noves tecnologies millora la productivitat de les nostres empreses i les fa més competitives.
- Com a consumidors, cada cop tenim més possibilitats d'elecció i amb uns béns que s'han abaratit molt, beneficiant especialment les famílies de menys recursos.
- I finalment, però no menys important, en els darrers 25 anys la pobresa mundial ha passat del 35% a l'11%; traient de pobresa extrema a centenars de milions de persones.

Malgrat aquest indubtable efecte global positiu, el 45% dels europeus creu que la globalització és una amenaça. En què estem fallant? Hi tornaré en uns minuts.

L'altre gran fenomen que vivim és la irrupció –o disrupció, per dir-ho amb més precisió-- de noves tecnologies, que arriba a totes les parcel·les de les nostres vides. No em refereixo únicament a la tecnologia com a tal, parlo de les dades massives, de l'internet de les coses, de la robòtica i de la intel·ligència artificial.

En la indústria de casa nostra, serà disruptiva, per exemple, la tecnologia de la fabricació digital, la impressió 3D, que permet descentralitzar la producció alhora que personalitzar els productes per a cada consumidor i reduir-ne els costos ambientals.

El teixit productiu català, format eminentment per pimes dinàmiques, se'n podrà beneficiar gràcies ja no principalment a la reducció de costos de producció sinó sobretot a un entorn on la creativitat guanya valor per oferir una millor experiència als clients.

Si la 1a revolució industrial, va permetre mecanitzar la producció fent servir aigua i vapor; la 2a, va afavorir la producció en massa, gràcies a l'electricitat i la producció en cadena; i la 3a, automatitzar la producció gràcies a l'electrònica i les tecnologies de la informació.

Ara, aquesta nova revolució, la 4a, es construeix sobre l'anterior i es caracteritza per fusionar les esferes físiques, digitals i biològiques. Es recolza en la creativitat.

A curt termini, l'automatització i la globalització poden tenir un impacte negatiu en el mercat de treball degut al desplaçament de treballadors.

A llarg termini, quan els mercats i la societat s'han adaptat a aquests xocs, generalment el balanç és positiu: a mesura que s'eliminaven llocs de treball, se n'han creat de nous. Per exemple, després de la introducció dels ordinadors personals a principis dels anys 80, van aparèixer més de 1.500 noves categories de feines al mercat laboral.

La diferència substancial ara és la magnitud de l'impacte. McKinsey ha estimat que, comparat amb la Revolució Industrial de finals del segle XVIII i principis del XIX, l'actual disrupció està passant 10 vegades més ràpida i a una escala 300 vegades superior. És a dir, té un impacte sobre el nostre sistema econòmic i social 3.000 vegades més gran.

Potser per això hi ha la sensació generalitzada que el procés indubtablement positiu que vivim no distribueix de manera equitativa els seus beneficis i que està desfavorint de manera molt desproporcionada les classes mitjanes, generant augments en la desigualtat.

Què ens diuen les dades?

Sabem que la part de la renda nacional destinada a compensar els treballadors en forma de salaris va romandre estable durant dècades a la majoria dels països occidentals. És a dir, de mitjana, quan l'economia creixia, els salaris ho feien al mateix ritme beneficiant-se de les millores assolides.

L'estabilitat d'aquesta variable ha estat un dels fets més regulars del comportament de l'economia. De fet, Keynes ho destacava com "gairebé miraculós". I tenia raó.

La participació dels salaris en la renda va començar a caure a partir dels anys 80, assolint, a la majoria dels països, el seu mínim històric just abans de la recent crisi financera.

Els estudis que analitzen les causes d'aquesta tendència mostren com probablement el factor més rellevant és l'automatització, per davant de la globalització. De fet, alguns investigadors argumenten que els llocs perduts per la deslocalització d'empreses, segurament s'haurien perdut eventualment per l'automatització. En darrer terme, i amb menor importància, trobem l'impacte de factors regulatoris i la concentració empresarial en alguns sectors.

La generació de més desigualtat per part de la tecnologia passa principalment per dos canals:

Primer, les millores tecnològiques fan complementàries aquelles feines de major "qualitat" i substitueixen aquelles que són més rutinàries. Aquest fet tendeix a augmentar les diferències salarials en funció de la formació i les habilitats.

Així, observem que la caiguda de la participació dels salaris en la renda és particularment important pels treballs de qualificació baixa i mitjana. Per contra, la participació dels salaris en la renda per treballs d'alta qualificació, en general, ha incrementat.

Segon, si els salaris creixen més lents que l'economia és perquè els guanys en productivitat compensen en major mesura el capital. I aquest tendeix a estar concentrat en la part alta de la distribució de la renda.

L'estat espanyol no és una excepció, des del 1980 una major part de la riquesa s'ha acumulat en el percentatge més ric de la població.

Per la seva banda, en els anys de recuperació econòmica, a Catalunya hem superat el PIB de 2008, però els salaris encara no han recuperat els nivells d'aleshores.

El progrés tecnològic i la integració de l'economia mundial són motors de prosperitat, i cal seguir motivant-los. Però cal un reconeixement explícit que els guanys de creixement no han

estat repartits de manera prou àmplia i cal, en conseqüència, el compromís d'aconseguir un creixement més inclusiu.

Com preparem els nostres fills per tenir èxit laboral en un món que canvia ràpidament?

Les úniques ocupacions que han incrementat considerablement els salaris des de l'any 2000 han estat aquelles que requereixen tant de capacitats cognitives com d'habilitats socials. I, a llarg de tot l'espectre salarial, les feines més afectades per l'automatització han estat precisament les que no requereixen d'habilitats socials.

El domini de les matemàtiques i les ciències, les anomenades STEM, és crucial, però si només hi ha habilitat tècnica hi ha una probabilitat raonable que la feina acabi sent automatitzada.

Per això, l'art, la literatura, la història i altres branques de les humanitats són vitals pel desenvolupament de la nostra intel·ligència emocional; essencials per entendre'ns i entendre l'altre. És la interacció de les dues educacions que ens fa virtuoses.

A mesura que els robots reemplacen tasques predictibles, hem de promoure allò que ens diferencia de les màquines. La creativitat, l'empatia, la col·laboració i la imaginació són aspectes difícils de programar i transformar en un algoritme. Són el que ens permet resoldre problemes no estructurats.

Per tant, cal motivar el gust per aprendre i donar les eines per saber aprendre; adquirir fonaments amplis per ser capaços moure's en més direccions per quan una feina desapareix poder-se encaminar cap a les noves oportunitats. Perquè les feines que avui dominen el mercat laboral, no ho seran en el futur.

Aquesta mateixa adaptabilitat la necessiten els treballadors actuals.

No podem acceptar la idea que una persona de més 45 anys quedi fora del mercat laboral per estar "obsoleta", quan les noves generacions s'estan aproximant a esperances de vida de 100 anys, i, a més, de vida saludable.

L'expectativa tradicional d'estudiar a la joventut per acabar fent carrera a una única empresa ha desaparegut.

En el nou marc, s'imposen dues noves premisses:

- Primer, una necessitat constant de formar-se per mantenir i desenvolupar les habilitats requerides als nous llocs de treball.
- Segon, la flexibilitat per canviar de tipus de feina en funció de l'evolució del mercat. Cada cop serà més difícil que tothom trobi la mateixa feina que tenia.

Per tant, hem de proveir dels instruments i els incentius als treballadors per formar-se regularment i integrar l'aprenentatge permanent com un valor.

Diversos informes mostren com les habilitats verbals, numèriques i de coneixements informàtics entre la població adulta a l'Estat espanyol es troben entre els més baixos dels països de l'OCDE, especialment pels treballadors de major edat.

La formació continuada ha de ser atractiva sobretot per a les persones amb menys formació. Actualment la seva demanda de formació és quatre vegades menor que la dels treballadors amb més qualificació.

La implicació de les empreses en els programes de formació és cada cop més necessària per casar formació i mercat de treball i calen noves formes fàcilment adaptables als canvis i coherents amb una societat cada vegada més mòbil i digital.

Per exemple, les oportunitats que ofereix la formació on-line eren impensables ara fa uns anys. Avui els alumnes - poden accedir a cursos en universitats d'aquí i de tot el món, i de tot el món cap aquí, i es creen comunitats globals de coneixement virtual; una realitat virtual que està creant nodes de coneixement més enllà de les aules tradicionals.

Tot i aquestes oportunitats formatives, en el curt termini, la disrupció deixa fora del mercat a treballadors que no tenen encara les habilitats per a realitzar les noves tasques. Alguns potser no les tindran mai, i aquí tenim un gran desafiament com a societat.

L'impacte tecnològic no només afecta el treball manual sinó que avança cada vegada més cap a tasques administratives i gerencials així com al sector serveis.

Cal posar en marxa tots els mecanismes per a que, sense malmetre el bon funcionament de l'economia, es pugui ajudar a la mobilitat laboral amb èxit per a tothom alhora que es distribueixen millor els beneficis generats.

Espanya té una salari mínim relatiu a la mitjana i la mitjana baixa comparat amb els països del nostre entorn. És el moment d'augmentar-lo.

Hem de poder utilitzar el sistema fiscal per a incentivar els treballadors accedir al mercat laboral i a les empreses a contractar. I seguir potenciant l'FP, especialment la dual, com a via efectiva de lligar educació i feina.

També hem de permetre que les despeses que fa una empresa en formació dels seus treballadors es puguin considerar com una inversió. I complementàriament plantejar-nos ajuts per treballadors quan volen accedir a millorar les seves habilitats de manera que el temps i els diners no siguin una barrera d'entrada.

I aprofitar també les oportunitats de la nova economia digital que facilita relacions laborals amb treballadors per compte propi menys estables i més diversificades, tot vetllant per la seva seguretat i no precarització.

A mesura que el món físic, digital i biològic continua convergint, ens calen nous i innovats lideratges per afrontar el major repte de la nostra societat en la propera dècada.

L'habilitat de la política i les administracions a adaptar-se determinarà l'èxit a través de tres elements: la cooperació, l'eficiència i l'agilitat. I vagi per endavant que aquesta habilitat necessita millorar i molt.

Més que mai és necessària la cooperació de tots els actors rellevants, sector públic i sector privat, acadèmia i societat civil, per a donar una resposta integral i inclusiva.

Des d'abordar la naturalesa canviant de les habilitats i les feines que es necessitaran en el futur per casar millor la formació amb el mercat de treball, fins a confrontar nous dilemes morals que s'hauran de resoldre per adaptar el nostre cos normatiu. Es requerirà un diàleg al voltant de l'ètica dels segle XXI que haurà de ser participat també per les institucions internacionals per trobar acords aplicats a nivell global.

L'èxit o el fracàs de les polítiques públiques s'ha de mesurar en funció dels seus resultats.

Administracions i administrats hem de pensar menys en termes d'input (quant ens gastem) i pensar més en termes d'outcome (què aconseguim).

I per fer-ho, és imprescindible perdre la por a experimentar i a avaluar les polítiques públiques. Només així podem garantir que la solució triada és la més adequada en termes d'eficàcia i eficiència, i retre veritablement comptes sobre com s'utilitzen els recursos públics.

Hem de poder explicar a la nostra ciutadania quin retorn tenen els seus diners, posant en valor que res és gratuït i que allò que s'inverteix en una política va en detriment d'una altra. Només així podrem garantir la coresponsabilitat de tots, sense caure en promeses fàcils i en la ideologització de la gestió pública.

Les administracions públiques han de transformar-se en organitzacions del segle XXI, genuïnament proactives i en xarxa.

La uniformitat i rigidesa del model de gestió pública dificulta l'obertura i adaptació de la gestió pública a entorns de complexitat i canviants, d'una exigent complexitat i exigència de canvis.

Sense anar més lluny, els òrgans reguladors es van desenvolupar durant la segona revolució industrial, quan els polítics tenien temps per estudiar cada aspecte i desenvolupar el marc regulatori més apropiat, seguint una estricte mecanisme "de dalt a baix".

Aquesta aproximació avui ja no és possible. Estem davant d'un ritme molt ràpid de canvi i d'un impacte de major abast. Per això, legisladors i reguladors estan sent desafiats com mai abans.

Necessitem administracions àgils davant els reptes que se'ns presenten. La hiperregulació que afecta qualsevol àmbit de l'estat modern és un bon exemple d'aspecte a canviar. L'Estat

espanyol publica 10 vegades més normes que Alemanya perquè acceptem que un Govern o un Parlament són bons en la mesura del nombre de Lleis que aprova. Ho mesurem a pes. No té perquè ser així, si és que alguna vegada ha estat així.

Com veuen, el món està canviant i ho està fent de forma ràpida. Les certeses ja no existeixen i fer prediccions s'està tornant obsolet o summament incert i inconsistent.

Societat, política i economia -al·ludint al títol de les jornades- hem d'adoptar una actitud emprenedora per anticipar-nos i adaptar-nos a la nova realitat a mesura que aquesta apareix. D'aquí a uns mesos tindrem damunt la taula coses que potser que imaginem però que requeriran que ens adaptem i que no ens perdonarà ningú que no tinguem la capacitat d'adaptar-nos de la manera més ràpida possible i eficient.

L'augment dels populismes arreu del món occidental s'ha produït en un moment en que la política no ha sabut donar resposta a la preocupació de les classes mitjanes de com afrontar les incerteses i no ha sabut eradicar les pors de les classes més desafavorides.

Igual que va succeir a l'Amèrica llatina fa unes dècades, treballadors desplaçats i els que tenen por de ser-ho s'estan sentit atrets per receptes fàcils i tant populistes com inútils.

Per exemple, els candidats de les eleccions americanes van obviar els reptes de l'automatització durant la campanya. I l'avui Secretari del Tresor segueix dient que no està preocupat en absolut i que no està en el seu radar l'impacte de l'automatització en el mercat laboral. Per a certa política, la Xina o la integració europea són bocs expiatoris més convenients que afrontar els reptes que ens planteja la tecnologia. Com ho són també les proclames estèrils a l'estil "primer els de casa".

El resultat del Brexit ha sorprès a persones de les ciutats cosmopolites i pròsperes de veure com pensen alguns els seus conciutadans. Els mateixos que no han volgut reconèixer el que passava han preferit culpabilitzar el referèndum a entendre la nova realitat, que estava creixent al seu costat.

Les democràcies liberals no poden mantenir les mateixes polítiques que fins ara ni podem defugir la discussió de com afrontar els canvis que vivim. Si fracassem d'incloure-ho en el debat polític, si creix la sensació que cada cop més hi ha sectors oblidats, qui donarà suport a les polítiques a favor del mercat encara que aquestes produeixin un benefici pel conjunt de la societat?

Només amb una democratització real de la globalització, amb una economia més inclusiva i més humana, amb unes polítiques educatives efectives i unes polítiques socials centrades en l'equitat, amb una mentalitat oberta davant el canvi, i amb unes institucions que donin resposta als reptes del segle XXI podrem afrontar el futur amb garanties i sense alimentar els populismes.

Catalunya té a les seves mans tots els elements per liderar i protagonitzar un futur que cada cop és més present, però necessita un Estat que veritablement estigui al costat de l'economia i la societat. Que aposti per les infraestructures físiques i digitals que ens

connecten amb el món. Que prioritzi les energies renovables i no canviï les regles del joc a mitja partida i deixi de generar inseguretat jurídica. Que aposti per la mobilitat connectada, com ho fan els països avançats. El volem amb regulacions que afavoreixin enfocaments innovadors de l'economia. I, per sobre de tot, que no deixi ningú enrere i que escolti a tothom.

Per això és el moment d'actuar conjuntament i fer-ho per a tothom.

Hem de prendre decisions valentes, per part del món empresarial, com a motor de l'economia, i per part de la política, per garantir que el país funcioni. Per part nostra no tinguin cap dubte que les prendrem.

Fem que sigui possible eventualment resoldre el problema econòmic apostant per la innovació i la integració mundial. I fem-ho resolent també el problema social.

Està a les nostres mans i estem a temps.

Moltes gràcies

Carles Puigdemont i Casamajó

President de la Generalitat de Catalunya